Пише: Вук Јеремић
четвртак, 06 новембар 2008 21:40

Време, 06.11.08.

пише: Андреј Ивањи

Док теку преговори Србије са УН о дефиницији статуса Еулекса, неке западне земље покушавају да минирају повратак Србије на међународну сцену у великом стилу, а комисија Европске уније подноси не баш похвалан извештај о Србији – о чему у овом броју пише дописник "Времена" из Брисела – министар спољних послова Вук Јеремић говори о успесима, циљевима и надама српске дипломатије. Након свих политичких турбуленција ове године и уз проблеме са судством, корупцијом, финансијском контролом и темпом доношења закона неопходних за убрзавање европских процеса и несугласица са већином земаља ЕУ око статуса и будућности Косова, министар очекује да ће Србија до краја 2009. добити статус кандидата. У случају да буде приморана да бира између Европе и Косова, Србија ће се одрећи Европске уније.

"ВРЕМЕ": Еулекс се увелико размешта по Косову док Србија оспорава легалност присуства европске мисије. Докле се стигло у преговорима и са киме Београд заправо преговара?

ВУК ЈЕРЕМИЋ: Што се тиче међународног административног присуства у било ком делу света, па тако и на Косову, Повеља УН-а је прилично јасна. Једино Савет безбедности има мандат да дефинише састав и аранжман било које цивилне мисије. СБ је 1999. дао мандат УНМИК-у на основу резолуције 1244. Наш став је да само СБ може да одобри било какву реконфигурацију међународног присуства на Косову. Ми априори немамо ништа против, уколико она не задире у суверенитет и територијални интегритет Србије. То значи да међународна мисија мора да буде статусно неутрална и да не спроводи план Мартија Ахтисарија. Генерални секретаријат УН-а је наш једини саговорник на тему реконфигурације УНМИК-а. Ти разговори још трају и пуне сагласности и даље нема. Али, ја се надам да ћемо је на крају постићи. У том случају тај предлог ће у форми извештаја генералног секретара УН-а ићи пред СБ и Србија ће онда затражити од СБ потврду тог аранжмана. Уколико не будемо дошли до споразума који испуњава све наше улове, Србија неће пристати на било какву реконфигурацију међународног присуства на Косову и у том случају СБ неће дати своју сагласност. Тада само УНМИК остаје као легална међународна мисија на Косову. Седница СБ-а је требало да се одржи 7. новембра, али с обзиром да ставови још нису усаглашени, та седница ће бити одложена.

Србија, значи, и даље рачуна на подршку Русије у Савету безбедности?

Да. Став Русије се ниједног тренутка није мењао. Оно што је прихватљиво за Србију

Русија ће да подржи, а оно што није, Москва ће блокирати у Савету безбедности.

Али ваљда се нешто пита и ЕУ с обзиром да је то европска мисија коју плаћају земље ЕУ-а?

Ми смо начелни договор са Уједињеним нацијама постигли још пре недељу дана. Међутим, изгледа да су неке земље чланице СБ-а доживеле тај договор Србије и УН-а као нешто што је за њих неприхватљиво. Те земље су извршиле притисак на УН, тј. на секретаријат УН-а, да донекле ревидира свој став. Резултат те парцијалне ревизије става УН је да смо и даље у процесу преговора. Што се тиче Србије, тај процес може да се заврши или испуњењем наших услова, или блокадом у СБ-у. Наши услови су веома рационално дефинисани, конструктивни и у складу са Уставом Србије.

И албанске институције на Косову и већина земаља ЕУ-а сматрале су да би долазак ЕУ био "тачка на и" независности Косова. Нису ли ту интереси Србије у потпуној супротности са интересима већине држава чланица Уније?

Наша политика према Косову је, наравно, супротстављена политици земаља које су Косово признале као независну државу. То нас, међутим, не спречава да наставимо конструктивне разговоре са жељом да пронађемо прихватљив модалитет сарадње упркос разликама. Ми имамо своју преговарачку платформу коју је одобрила Скупштина и ми нашу политику према Косову нећемо мењати. Ја мислим да смо ми до сада били прилично отворени и флексибилни у потрази за решењима прихватљивим за све, али неке црвене линије једноставно не можемо и нећемо да пређемо. Ми простора за маневар који би ишао изван оквира Устава Србије немамо.

Колико је реално да Србија следеће године добије статус кандидата?

Мислим да је то достижан циљ. Европска интеграција представља централни стратешки приоритет ове владе. Једина политичка препрека на том путу је пуна сарадња са Хашким трибуналом, а ова влада је показала спремност да ту своју домаћу законску и међународну обавезу у потпуности испуни. Ја верујем да ће пут ка пуноправном чланству бити убрзан. Ми веома добро сарађујемо са Чешком и Шведском које ће председавати ЕУ током 2009. године. Да би Србија добила статус кандидата, мора да се сложи свих 27 чланица ЕУ-а. Ми тај консензус за сада немамо, али задатак наше дипломатије управо и јесте да створи околности у којима је могуће да дође до консензуса око убрзавања пута Србије у ЕУ.

Колико политика очувања Косова и територијалног интегритета и суверенитета Србије успорава процес прикључења ЕУ-у?

У овом тренутку наша политика према Косову не успорава Србију на њеном путу ка пуноправном чланству у ЕУ. Ми ћемо учинити све да никада не дође до укрштања та два процеса. Званична политика и Београда и Брисела је да су то два раздвојена процеса. Ситуација би се веома закомпликовала када не би било тако.

Да ли ви мислите да је реално очекивати да Србија постане чланица ЕУ-а уколико се не регулишу односи између Београда и Приштине?

Ја се надам да ћемо ми наше односе регулисати на начин прихватљив за обе стране.

Да ли се ви онда надате да ће се влада у Приштини одрећи независности?

Мислим да је то погрешан угао посматрања. Ми очекујемо да на Међународном суду правде постигнемо успех, тј. да суд утврди да једнострано проглашена независност Косову није у складу са међународним правом. Такво мишљење међународног суда ће Србији омогућити да у потпуности блокира покушај потврде суверенитета "Косова", тј. да се "Косово" учлани у било коју међународну организацију, и зауставиће коначно процес признавања. На тај начин ће "Косово" остати у неком трајно недефинисаном статусном стању. Онда ће Приштина бити пред избором или да остане у тако недефинисаном положају или да поново седне за преговарачки стол.

Ви заиста верујете да је могуће помирити ставове Београда и Приштине о статусу Косова?

Приштина се уз подршку одређеног броја земаља определила за једнострано проглашење независности. На нама је да учинимо све да покажемо да то не води до остварења њихових циљева. Ако ту успемо да поставимо брану, створићемо околности у којима би могао да се обнови преговарачки процес и на крају дође до решења које је прихватљиво за све.

Колико је битан извештај комисије Европске уније о Србији који није баш нарочито повољан?

Веома је битан. Али с обзиром на то колико је 2008. била турбулентна за Србију и регион уопште, тај извештај је и те како позитиван. Мислим да ће наредна година бити лакша, да ће то бити година убрзавања наших европских интеграција.

Зашто су, по вашем мишљењу, Црна Гора и Македонија признале Косово само дан након што је Генерална скупштина УН-а овластила Међународни суд правде да дâ своје мишљење о легалности независности Косовова?

По мени, ту нема никакве дилеме. Тајминг је изабран тако да минимизира ефекат историјског успеха Србије у Генералној скупштини УН-а. Та победа Србије је глобално важна, јер се успоставио стандард како на миран начин, кроз међународне институције могу да се решавају слични проблеми. Са дубоким жаљењем констатујем да су наши суседи одлучили да буду део покушаја унижавања овог резултата српске дипломатије који је сасвим сигурно представљао најамбициознији подухват наше земље од оснивања покрета несврстаних. Они који су изгубили на гласању покушали су да узврате ударац, нажалост уз помоћ наших суседа. Зато је Србија реаговала на јасан и резолутан, али дипломатски начин.

Ако су Црна Гора и Македонија и поред изричитог упозорења Србије признале Косово на притисак неких западних земаља, да ли баш то не показује колико су око Косова у супротности интереси Србије и већине земаља ЕУ, чији би члан Србија хтела да постане?

Понављам, неке земље ЕУ-а имају по питању Косова различите ставове од Србије. Неке земље, с друге стране, имају идентична гледања као Србија. Ми ћемо наставити да се боримо дипломатски и политички за остваривање наша два најважнија спољнополитичка циља, а то су интеграција у ЕУ и очување територијалног интегритета и суверенитета Србије.

Да ли ће Србија у једном тренутку морати да бира између ЕУ-а и Косова?

Учинићемо све да не дођемо у такву ситуацију. Ми не можемо да тргујемо Косовом да бисмо ушли у ЕУ. Наш устав је донет на демократски начин, он је јасан и обавезује нас на очување територијалног интегритета у оквиру наших међународно признатих граница. Ми без гажења нашег устава, а самим тим и демократског поретка, не бисмо могли да променимо нашу политику према Косову. Уколико би нас ипак ставили у тако непријатну ситуацију, морали бисмо да кажемо "не" било чему што представља кршење нашег демократског поретка.

Да ли ће после отказивања гостопримства амбасадорима Црне Горе и Македоније Србија да предузме још неке мере против тих земаља и да ли ће се убудуће отказати гостопримство амбасадорима свих држава које буду признале Косово?

Што се тиче Црне Горе и Македоније, мислим да смо реаговали на адекватан начин. Што се тиче евентуалних даљих мера које Србија може да примени према њима, оне надилазе надлежности Министарства спољних послова. Након одлуке УН-а да предмет Косова преда Међународном суду правде, немамо другог избора него да свако признање Косова у овом периоду схватимо као притисак на суд. Ми ћемо, значи, наставити са овом политиком, али и не очекујемо да ће у наредном периоду доћи до неког значајнијег таласа признавања Косова.

Криза и сцена

Да ли светска финансијска криза утиче на спољнополитичку сцену?

Финансијска криза је свакако показала колико је свет повезан, колико је простор постао недељив. Што се тиче економије и финансија то је сада постало сасвим јасно, али и политичка догађања су повезана. Криза на Кавказу, на пример, и те како је утицала на успех наше иницијативе на Генералној скупштини УН-а. Упозоравали смо да ће признавање независности Косова, уз покушај да се то прогласи за јединствен случај, отворити Пандорину кутију, што се и догодило. Ми смо, међутим, понудили модел решавања који ставља тачку на евентуални домино ефекат сецесија подржаних од екстремних актера било где на свету. За ту иницијативу смо добили веома висок степен подршке у Генералној скупштини УН-а и тиме смо се, што је веома важно, вратили на

радар међународне политике.

Пакао у авиону или шта

Рекли сте да сте на једном од многобројних летова читали Дантеов Пакао. Шта заиста читате у авиону?

Покушавам да пратим важна међународна догађања у свим деловима света. Свет је постао глобализован простор у коме нешто што се дешава у једном делу и те како има утицај на догађања у другом. Пре свега читам политичке анализе. Понекад имам времена и за белетристику.